

Міняйло Наталія Вікторівна, доктор філософії з філології, викладач кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Науки, 9А, тел.: (057) 702-18-37, email: nataliya.minyaylo@hneu.net, <http://orcid.org/0000-0002-4643-3309>

Федюніна Олена Ігорівна, викладач-стажист кафедри української філології та зарубіжної літератури, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 72300, м. Мелітополь, вул. Гетьманська, 20, тел.: (096) 216-13-72, email: elena.fedyunina31@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0000-7975-0733>

Костецька Лариса Анатоліївна, головний судовий експерт, Центр судових і спеціальних експертиз Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України, <https://orcid.org/0000-0001-8172-1974>

ВПЛИВ РІВНЯ ВОЛОДІННЯ МОВОЮ НА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Анотація. Наше суспільство, що навіть в умовах війни набуває якісно нових характеристик, ще й досі потребує формування та розвитку науково-дослідної компетентності фахівців, в основі якої лежать професійні, комунікативні та освітні концепції. Останнім часом особлива увага приділяється якісному навчанню українських студентів, у якому професійне знання мови вважається запорукою успіху та можливості високоякісної міжнародної взаємодії.

У запропонованому дослідженні аналізується вплив рівня володіння мовою на формування комунікативної компетентності українських здобувачів освіти. Розглядається загальноєвропейська глобальна шкала рекомендацій з мовної освіти і характеризуються основні рівні володіння державною мовою. Окремо йдеться про розвиток соціально активних особистостей майбутнього з чітко сформованими комунікативними компетентностями. Обґрунтовується потенціал гуманітарних дисциплін у формуванні комунікативної грамотності як базису формування комунікативної компетентності. Аналізуються основні комунікативні компетентності: мовна, мовленнєва, лінгвістична, соціолінгвістична, дискурсивна і прагматична.

Зосереджена увага на понятті комунікативної грамотності, яка розглядається як набуття комунікативних знань, умінь і навичок, способів діяльності, формування особистісних якостей фахівця. Освіченість у сфері комунікативних відносин – це також особистісна якість людини, результат її індивідуального досвіду. Виокремлено компоненти комунікативної грамотності

та встановлено, що вона допомагає порозумітися в процесі спільної діяльності та призводить до ефективної взаємодії в умовах комунікації.

Зроблено висновок, що українські здобувачі освіти прагнуть до високого рівня володіння державною мовою з кількох важливих причин. Це стосується не лише особистого розвитку, а й соціокультурних, освітніх та професійних перспектив.

Ключові слова: рівень володіння мовою, комунікативна грамотність, компетентнісний підхід, професійна комунікативна компетентність, інтегральна якість особистості.

Minialo Nataliia Viktorivna, Philosophy Doctor in Philology, Lecturer of the Department of Foreign Languages and Crosscultural Communication, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, 61166, Kharkiv, ave. Nauky, 9A, tel.: (057) 702-18-37, email: nataliya.minyaylo@hneu.net, <http://orcid.org/0000-0002-4643-3309>

Fediunina Olena Igorivna, Trainee Teacher of the Department of Ukrainian Philology and Foreign Literature, Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, 72300, Melitopol, str. Hetmanska, 20, tel.: (096) 216-13-72, email: elena.fedyunina31@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0000-7975-0733>

Kostetska Larysa Anatoliivna, Chief Forensic Expert of the Center of Forensic and Special Expertise of the Ukrainian Scientific and Research Institute of Special Equipment and Forensic Expertise of the Security Service of Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-8172-1974>

THE INFLUENCE OF LANGUAGE PROFICIENCY ON THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF UKRAINIAN STUDENTS

Abstract. Our society, which is acquiring qualitatively new characteristics even in the conditions of war, still needs to form and develop the research competence of specialists based on professional, communicative and educational concepts. Recently, special attention has been paid to the quality education of Ukrainian students, in which professional language proficiency is considered the key to success and the possibility of high-quality international interaction.

The proposed study analyzes the impact of language proficiency on the formation of communicative competence of Ukrainian students. The pan-European global scale of language education recommendations is considered and the main levels of proficiency in the state language are characterized. The development of socially active personalities of the future with clearly formed communicative competencies is emphasized. The potential of humanitarian disciplines in the formation of communicative literacy as a basis for the formation of communicative competence is substantiated. The main communicative competencies are analyzed: linguistic, speech, linguistic, sociolinguistic, discursive and pragmatic.

Attention is focused on the concept of communicative literacy, which is considered as the acquisition of communicative knowledge, skills, ways of working, and the formation of personal qualities of a specialist. Education in the field of communicative relations is also a personal quality of a person, the results of his or her personal experience. The components of communicative literacy are distinguished and it is established that it helps to find common ground in the process of joint activity and leads to effective interaction in the context of communication.

It is concluded that Ukrainian students strive for a high level of proficiency in the state language for several important reasons. This concerns not only personal development but also socio-cultural, educational and professional prospects.

Keywords: level of language proficiency, communicative literacy, competence-based approach, professional communicative competence, integral quality of personality.

Система вищої освіти України ще й досі залишається у фазі активного реформування, адже, з одного боку, величезна кількість проблем у ній не те що не вирішена, а й поки що не до кінця окреслена. А з іншого – адекватного реагування з боку освітньої сфери вимагають процеси, пов'язані з невинним розвитком науки і техніки, впровадженням суспільних інновацій, появою «нових медіа», які активізували безперервний обмін інформацією і спричинили значну інтенсифікацію відносин у сфері комунікацій. Впевнено можна говорити про комунікативний «вибух» у мовній культурі українців, особливо у часі війни, яка консолідувала нашу націю і показала важливість спілкування не лише на внутрідержавному рівні, а й міжнародному. Сьогодні ми, як ніколи, відчуваємо потребу в здорових, вільних і компетентних особистостях, які вмітимуть гармонійно взаємодіяти з навколишнім світом і визначатимуть позитивні орієнтири майбутнього нас і нашої держави.

Пріоритетом сучасної української освіти є високоякісне комунікативно-орієнтоване навчання. Основна його мета – формування умінь слухати, чути і співпрацювати; чітко, вільно та зрозуміло доносити свою думку; толерувати з судженнями інших, знаходити компроміси. У системі соціальних взаємовідносин роль комунікативної активності невинно зростає, адже комунікативно-спрямований навчальний процес сприяє налагодженню міжособистісних, міжкультурних та міжнародних взаємодій і забезпечує успішну адаптацію здобувачів освіти в сучасному соціокультурному просторі.

Цілковито погоджуємося з думкою О. Осової, що «глобалізаційні процеси та поява інноваційних технологій суттєво впливають на сучасну вищу освіту, ставлячи перед нею нові завдання – готувати кваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців. Сьогодні роботодавці шукають кандидатів не лише з ґрунтовними технічними навичками (hard skills), а й з розвиненими soft skills – комунікабельністю, креативністю, адаптивністю до нових умов, готовністю працювати у міжнародному середовищі. Це визначає орієнтованість професійної підготовки на формування «гнучких» фахівців, здатних критично мислити та самостійно розв'язувати нестандартні завдання, спілкуватися іноземними мовами» [13, с. 127].

Важливо змінити пріоритети вищої освіти й дозволити здобувачам освітніх послуг розвиватися як вільна, творча та активна особистість. Для цього необхідно забезпечити взаємодію між навчальною та позауніверситетською діяльністю. Саме тому звернення до проблеми формування комунікативної компетентності студентів у вигляді розвитку мовної культури є дуже важливим і саме воно визначає **актуальність** запропонованого нами дослідження.

Культурний аспект освіти – один із пріоритетних, продиктований потребами часу, суспільства та особистості. Невипадково останнім часом соціологи, педагоги, психолінгвісти, культурологи все частіше звертаються до проблеми відносин між освітою та культурою; взаємовідносин та взаємовпливів культури, мови та мовлення, завдяки якому молоде покоління виховує в собі вдумливе та дбайливе ставлення до мови і розуміє важливість збереження культури української мови, поваги до якості мовної виразності, формування комунікативної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню мовних рівнів та проблемам формування комунікативної компетентності українських здобувачів освіти не раз присвячувалися роботи провідних науковців країни. Навіть більше, цей процес ще й досі триває. Наприклад, комунікативними аспектами, які відіграють ключову роль під час викладання мови, займаються Г. Андрєєва, Г. Балл, Л. Орбан-Лембрик, Т. Яценко. Мовну та мовленнєву комунікацію вивчають Н. Бабич, С. Єрмоленко, М. Жовтобрюх, М. Пилинський. Про культуру мовлення й основні аспекти її формування можна дізнатися із розвідок О. Газмана, В. Кан-Калика, Г. Костюка та А. Мудрика. А ще О. Горошкіна, О. Деркач, М. Докторович, О. Жирун, С. Козак, Л. Мацько, С. Омельчук, М. Пентилюк, Т. Симоненко, В. Черевко, С. Щербак та ін.

На жаль, існує незначна кількість наукових досліджень, що стосуються вивчення професійно-мовленнєвої компетентності (Н. Грицак, Л. Казанцева, Г. Лешук, І. Мельничук, О. Попова, О. Резван, О. Сорока та ін. У західній Європі поняття «компетенції» почали активно вживати з середини 1990-х рр., воно ґрунтувалося на кількох нормативних моделях і методах. У доповіді міжнародної комісії для ХХІ століття «Освіта: прихований скарб» Жак Делор сформулював чотири стовпи, на яких ґрунтується освіта: «навчитися пізнавати», «навчитися робити», «навчитися жити» та «навчитися жити разом».

Мета статті – дослідити вплив рівня володіння мовою на формування комунікативної компетентності українських здобувачів освіти, а також аналіз основних підходів в аспекті формування їх комунікативних компетентностей. Поставлена мета передбачає вирішення таких основних **завдань**:

- окреслити поняття «мовний рівень», «компетентність», «комунікативна компетентність», «комунікативна грамотність» тощо;
- встановити основні підходи до вивчення комунікативних компетентностей здобувачів освіти;
- з'ясувати роль мовного рівня у процесі формування комунікативної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Сучасний світ, для якого модернізація усіх сфер людської життєдіяльності є звичною, змушує вищу освіту адаптовуватися

до змін, що відбуваються в ньому, одночасно зберігаючи свої високі цінності та прискорюючи процеси та тенденції свого інноваційного розвитку. У цих умовах якісна підготовка студентів – особливо значуща. Вона дозволить їм самостійно приймати рішення у ситуаціях вибору, забезпечить мобільність, динамізм, конструктивність їхньої діяльності, сприятиме міжкультурній взаємодії, якої усі ми так прагнемо.

Освітньо-науковий простір у третьому тисячолітті демонструє підвищення вимог до фахівців усіх галузей знань. Адже існування людства немислимо поза комунікативною діяльністю. Незалежно від статі, віку, освіти, соціального стану, територіальної та національної власності та багатьох інших даних, що характеризують людську особистість, ми постійно запитуємо, передаємо та зберігаємо інформацію, тобто, активно займаємось комунікативною діяльністю. Саме тому на державному рівні визначено основні напрями підготовки не лише конкурентоспроможної, а й комунікативної і творчої особистості. Навіть більше, вони прописані у відповідних нормативно-правових документах, як-от: Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Національна доктрина розвитку освіти XXI століття». Відповідно до Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» створена Національна комісія зі стандартів державної мови, основним завданням якої є перевірка рівня її володіння носіями мови. Найбільш дієвою вона стає тоді, коли необхідно перевірити знання мови у осіб, що претендують на набуття громадянства або мають намір зайняти передбачені законодавством посади.

Коли ми комунікуємо, ми володіємо мовою. Цей термін можна визначити як здатність точно й належно використовувати мову в її усній і письмовій формі у найрізноманітніших умовах. Щоб бути впевненому у знанні мови, слід проаналізувати власні виміри академічної грамотності, які зводяться до трьох основних: лінгвістичного, когнітивного і соціокультурного. Для першого важливо володіти навичками адекватного використання лінгвістичних компонентів. Другий – вимагає базових знань, критичного мислення, а також розуміння та застосування культурних нюансів і мовних практик у контексті. На третьому необхідне правильне використання чотирьох мовних областей – аудіювання, говоріння, читання та письма – для різноманітних цілей, у різноманітних ситуаціях, із різними аудиторіями.

Загальноєвропейська глобальна шкала рекомендацій з мовної освіти передбачила встановлення таких рівнів володіння державною мовою:

- початковий рівень першого ступеня (A1);
- початковий рівень другого ступеня (A2);
- середній рівень першого ступеня (B1);
- середній рівень другого ступеня (B2);
- рівень вільного володіння першого ступеня (C1);
- рівень вільного володіння другого ступеня (C2).

Зміст завдань для визначення рівня володіння державною мовою затверджує Національної комісії зі стандартів державної мови і проводить їх у формі іспитів. Рівні A1–A2 вважаються базовими. Вони

засвідчують «часткове ознайомлення зі структурою і системою української мови та можливість простого, короткого і тематично обмеженого спілкування в прогнозованих повсякденних ситуаціях» [7] (A1). Або дають можливість вибірково спілкуватися в прогнозованих повсякденних ситуаціях (A2).

Наступні рівні (B1–B2) – середні. Вже можна висловлювати думки вільно та ефективно. Знання української мови достатні, щоб спілкуватися «в україномовному (у т. ч. професійному) середовищі з усвідомленим використанням більшості виражальних засобів та мовленнєвих умінь (рівень бакалавра за основним фахом (крім філологічних спеціальностей))» [7].

C1–C2 – високий рівень. Він «притаманний» магістрам філології, які мають достатні знання галузевої термінології та професіоналізмів. Можуть будувати комунікацію «із невимусеним і творчим використанням усіх мовленнєвих умінь та виражальних засобів (у т. ч. ідіом, перифраз, метафор, символів, термінології визначеної галузі)» [7]. Здобувачі освіти з сертифікацією мови C2 здатні ефективно організовувати своє мовлення, вивчати різні комунікативні стратегії, впевнено долати комунікативні бар'єри. Мають розвинену здатність працювати з автентичними матеріалами, вести дискусії, працювати у багатокультурному середовищі.

Через це рівень володіння мовою у здобувачів освіти ВНЗ України має прямий вплив на їхню академічну успішність, соціальну адаптацію та професійний розвиток, адже мова є основним інструментом отримання знань, спілкування та самовираження в освітньому середовищі. У контексті українських закладів вищої освіти це питання стає ще актуальнішим, враховуючи домінування української мови в освітньому процесі і часткове її заміщення іноземними (передусім англійською), а також дається взнаки багатомовність студентів із різних регіонів України, які до повномасштабного вторгнення у кращому разі були Bilingua (двомовними), у гіршому – говорили тільки російською.

Недостатнє знання державної мови впливає на розуміння навчального матеріалу здобувачами освіти. Саме тому із поняттями «комунікативна компетентність» і «комунікативна культура» тісно пов'язане поняття «комунікативна грамотність». Зміст цього поняття змінюється історично разом із модифікацією вимог суспільства до освітнього рівня людини, зокрема й професіонала. Наприкінці 70-х років грамотність головним чином розумілася як уміння читати і писати. Словники української мови, педагогічні довідники та енциклопедії фіксують єдине значення «грамотності» як певний ступінь знання законів і правил рідної мови в поєднанні з навичками усного та писемного мовлення. У сучасному світі почався розквіт так званої «функціональної грамотності», як рівень знань і вмінь, що підвищується в міру розвитку суспільства. Це може бути вміння читати і писати, необхідне для повноправної та ефективної участі в економічному, політичному, громадянському, громадському та культурному житті свого суспільства і своєї країни, для сприяння їхньому прогресу та для власного розвитку.

Розглядаючи процес формування комунікативної грамотності у змісті професійної освіти, можна виокремити три основні смислові області:

1) навчання комунікативної грамотності – у широкому сенсі, пов'язане з формуванням комунікативних знань, умінь і навичок;

2) професійне навчання, що включає професійну комунікативну підготовку;

3) загальнокультурне – додаткове навчання, що формує необхідний рівень культури спілкування у професійному соціально-культурному середовищі.

Таким чином, ми вважаємо, що комунікативна грамотність – це знання, уміння та навички комунікації, що забезпечують нормальне функціонування особистості професіонала в системі соціальних відносин. Комунікативна грамотність майбутнього професіонала – це характеристика, яка приписується людині, що пройшла через певний етап професійної освіти, міра її культурного та гуманістичного розвитку.

Рівень володіння мовою відіграє визначальну роль у формуванні компонентів комунікативної компетентності здобувачів освіти. У процесі навчання варто говорити про мовну/мовленнєву, соціолінгвістичну, дискурсивну і прагматичну та інші компетентності.

О. Жарков виділяє п'ять видів комунікативної компетенції:

1) мовна забезпечує вивчення мовного матеріалу для використання в усному та писемному мовленні;

2) мовленнєва пов'язана з формуванням умінь та навичок комунікувати в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіюванні, говорінні, читанні та письмі);

3) соціокультурна передбачає засвоєння знань соціокультурних особливостей, культурних цінностей та морально-етичних норм країни, мова якої вивчається, й використання їх на практиці;

4) соціолінгвістична забезпечує вміння користуватися в спілкуванні мовленнєвими зразками, правилами мовленнєвої поведінки;

5) загальнонавчальна сприяє засвоєнню студентами стратегій мовленнєвої діяльності, спрямованих на розв'язання навчальних завдань і життєвих проблем [9, с. 57].

«Великий тлумачний словник сучасної української мови» закріплює за «мовною» компетенцією таке значення – знання норм і правил сучасної української літературної мови, уміле їх використання у процесі мовлення, система вироблених і засвоєних у процесі мовленнєвої діяльності мовознавчих правил, достатніх для сприйняття й вербального відтворення явищ об'єктивної дійсності» [5, с. 146]. Натомість «мовленнєву» компетенцію кваліфікує як уміння говорити, слухати, читати, писати, тобто уміння, пов'язані з мовленнєвою діяльністю, з побудовою діалогічних і монологічних висловлювань у конкретній ситуації, відповідно до рівнів мовної компетенції учасників спілкування [5, с. 146].

Очевидно, що без належного рівня знань граматики та лексики неможливо досягти впевненості у спілкуванні. Початковий мовний рівень забезпечує лише основу комунікації, усі наступні дозволяють збагачувати мовлення і використовувати складні синтаксичні конструкції.

За Діденко О., мовна та мовленнєва комунікація реалізується набором відповідних навичок:

- уміння налагоджувати контакт з партнерами;
- уміння ставити та аргументовано давати відповідь на запитання;
- уміння вести «коротку розмову»;
- уміння стимулювати партнера до прояснення його позиції, пропозицій;
- уміння «чути» та зрозуміти наміри партнера;
- уміння сприйняти та зрозуміти те, що партнер не в змозі висловити;
- уміння передати партнеру, що його почули та зрозуміли;
- уміння контролювати емоційне напруження під час розмови та ін. [8, с. 101].

Таким чином, рівень професійної комунікативної компетентності студентів будь-яких спеціальностей вищих навчальних закладів України безпосередньо залежить від вміння саморозвитку, самовдосконалення, та індивідуального бажання засвоїти базовий рівень навчання в умовах сучасної університетської освіти.

Лінгвістичну компетенцію формують лексичні, фонологічні та синтаксичні знання та навички, незалежні від соціолінгвістично зумовлених варіацій та їх прагматичної функції у використанні мови. І. Сніховська розглядає її, як важливий чинник асоціативної інтерпретації знака в процесі мовної гри і виділяє такі її ознаки:

а) лінгвістична компетенція має складну багаторисну структуру, яка відповідає різноманіттю компонентів комунікативної здібності мовців;

б) лінгвістична компетенція включає в себе як суспільні, так і індивідуальні лінгвістичні знання про світ;

в) в галузі використання мовних одиниць лінгвістична компетенція передбачає засвоєння обох сторін знака – як форми, так і змісту

г) лінгвістична компетенція передбачає обов'язкове знання про потенційність мовних явищ;

д) лінгвістична компетенція охоплює як продукування мовлення, так і його сприйняття, що пов'язано з проблемою розуміння між учасниками комунікації, а також з проблемою спільності асоціацій у адресата і адресанта мовленнєвого повідомлення;

е) лінгвістична компетенція є зумовленою такими чинниками, як рівень освіти, професія, індивідуальний досвід [14].

Наступна компетенція – соціолінгвістична. Вона, як стверджує О. Коробка, ототожнюється «з інтегративним утворенням, знаннями та вміннями, здатностями вибору й використання адекватних мовних формул і засобів для реалізації мети й вибору ситуації спілкування, виконанням соціальних ролей учасників комунікації. Актуалізуються формули і засоби спілкування, пов'язані з етикетними формулами привітання, прощання, звертання, подяки; виразами ввічливого прохання, побажання, хвилювання; поздоровлення, виразами співпереживання, подяки, співчуття, невдоволення, жалоби тощо» [11, с. 230].

Іншими словами, соціолінгвістична компетентність – це багатовимірна здатність, яка охоплює різноманітні аспекти соціальної взаємодії через мову. Вона залежить від розуміння контексту, який впливає на зміст і форму комунікації. Йдеться про ситуаційний контекст, цілі спілкування, соціальні відносини. Важливого значення набувають також так звані мовні реєстри, між якими здобувачі освіти мають вміти впевнено перемикаватися. Вони можуть бути офіційними і стосуватися наукової чи офіційно-ділової сфери застосування та нейтральні (переважно на рівні побутових розмов).

Окрема увага – до знання культурних кодів, гендерних аспектів мови, мультилінгвізму, емпатії та невербальних засобів спілкування тощо. Зауважимо, що знання соціальних та культурних аспектів мови формується через поглиблене опанування мовою. Низький рівень володіння мовою може ускладнити розуміння невербальних сигналів, метафор, ідіом.

Про дискурсивну компетентність одразу варто зазначити, що вона феноменальна та однозначного тлумачення її змісту немає. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти закріплюють за нею здатність мовців за допомогою логічного об'єднання речень будувати зв'язні відрізки мовлення. При цьому важливо впевнено оперувати знаннями основних принципів тематичної організації тексту, його структури, зв'язності, логічної організації. Надзвичайно важливий вибір стилю мовлення (розмовного, художнього, офіційно-ділового, публіцистичного, наукового) та його тонового реєстру (високого, нейтрального, розмовного, фамільярного, грубого, вульгарного) тощо.

Розуміємо, що високий рівень володіння мовою дозволяє ефективно будувати довгі й зв'язні тексти, тоді як початковий рівень обмежується окремими фразами.

Прагматична компетентність означає, що носій мови може без проблем орієнтуватися у комунікативній ситуації і залежно від інтенцій спілкування будувати висловлювання. Вона формується через практику і дозволяє правильно використовувати мову в контексті спілкування, беручи до уваги мету висловлювання, відносини між учасниками комунікації та соціокультурні норми. Лебедева Н. та Тимкова В. у дослідження «Прагмалінгвістика: прагматична компетенція» переконують, що остання являє собою знання наявних у мові ресурсів для вираження комунікативних намірів і знання відповідного соціально-контекстуального використання цих ресурсів. Прагмалінгвістична компетенція є складовою прагматичної компетентності, та охоплює знання структурних лінгвістичних ресурсів мови для вираження комунікативних ефектів, таких як інтенсифікація або контраст, а також знання відповідного контекстуального використання цих ресурсів» [12, с. 156].

Українські здобувачі освіти прагнуть до високого рівня володіння державною мовою з кількох важливих причин. Це стосується не лише особистого розвитку, а й соціокультурних, освітніх та професійних перспектив. Перелічимо основні з них:

1. Освітні причини (якісне засвоєння навчального матеріалу, розвиток критичного мислення, участь у науковій діяльності).

2. Професійні причини (конкурентоспроможність на ринку праці, професійне спілкування, мобільність у кар'єрі).

3. Соціокультурні причини (збереження національної ідентичності, міжособистісна комунікація, гармонія в суспільстві).

4. Особистісний розвиток (розширення світогляду, самовираження, високий рівень володіння мовою дає змогу чітко й творчо передавати свої ідеї, думки, почуття, розвиток комунікативних навичок, здатність ефективно спілкуватися українською мовою налагоджувати відносини як у навчанні, так і в особистому житті).

5. Державні та правові аспекти (виконання закону, адже відповідно до Конституції України та Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», кожен громадянин зобов'язаний володіти державною мовою; громадянська відповідальність, що дозволяє брати активну участь у суспільному житті, зокрема в обговореннях, голосуваннях, громадських ініціативах; доступ до інформації, державних документів, медіа реалізуються українською мовою).

6. Міжнародні причини (представництво України за кордоном, для якого необхідне вільне володіння українською мовою, що дозволяє достойно представляти свою країну на міжнародних заходах, у співпраці з іноземними партнерами. Доступ до міжнародного середовища, адже високий рівень володіння рідною мовою є основою для успішного вивчення іноземних мов, оскільки базові мовні навички часто переносяться з рідної мови).

7. Психологічні аспекти (формування впевненості в тому, що юдина, яка добре володіє мовою, почувається впевненіше в\на публічних виступах, дискусіях і під час написання текстів, емоційна виразність, що дає можливість тонко передавати емоції та сприяє кращому розумінню з боку оточення).

Висновки. Високий рівень володіння українською мовою є фундаментальною складовою для розвитку українських здобувачів освіти в усіх сферах життя. Володіння мовою – це не лише технічна навичка, а й невід'ємна частина їхньої ідентичності, інструмент досягнення особистісних і професійних цілей.

На індивідуальному рівні досконале знання української мови покращує формування когнітивних навичок, критичного мислення та впевненості у комунікації. Воно відкриває доступ до якісної освіти, сприяє забезпеченню складних навчальних матеріалів, а також дозволяє виражати думки з ясністю та переконливістю. Вільне володіння мовою є обов'язковою умовою успішної професійної реалізації незалежно від обраної сфери діяльності.

На соціальному рівні українська мова є основою для гармонійної інтеграції здобувачів освіти в суспільство. Вона сприяє поширенню комунікативних бар'єрів у регіонах із багатомовним середовищем і зміцнює єдність громадян. Завдяки високому рівню мовної підготовки здобувачі освіти можуть стати активними учасниками громадського життя, брати участь у дискусіях, обстоювати свої погляди та сприяти формуванню демократичного суспільства.

Література:

1. Бацевич, Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : ВЦ Академія, 2004. 344 с.
2. Безлюдний О. І., Лукіянчук І. В. Методологічні проблеми впровадження цифрових технологій та інноваційних методик навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2023. № 67. С. 5–14.
3. Білик, Я. Поняття комунікативної компетенції в системі європейських ключових компетентностей. *Мова в професійному вимірі : комунікативно-культурний аспект : матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції*. 19 жовтня 2017 р. Харків : НУЦЗУ. С. 48 – 50.
4. Вдовіна О. Особливості формування комунікативної компетенції іноземних студентів. *Молодий вчений*. 2019. № 5. С. 47–50.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2001. 1440 с.
6. Галицька М. Складові комунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладів. *Навчальний дискурс*. 2015. № 2. С. 39–48.
7. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dano.dp.ua/attachments/article/>.
8. Діденко О.В. Теоретико-методичні засади формування здатності до професійної творчості в майбутніх офіцерів Державної прикордонної служби України : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 Луганськ, 2009. 533 с.
9. Жарко О. Формування комунікативної компетенції у студентів немовних спеціальностей при вивченні іноземної мови у закладах вищої освіти I-II рівнів акредитації. *Молодий вчений*. 2018. № 10 (62). С. 54–59.
10. Кравченко-Дзондза О. Формування комунікативної компетенції студентів у процесі вивчення культурологічних дисциплін. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2014. № 10. С. 205–208.
11. Коробка О. Формування соціолінгвістичної компетентності здобувачів освіти в умовах війни в Україні. *Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень*. Київ : МЦНД, 2023. С. 230–232.
12. Лебедева Н., Тимкова В. Прагмалінгвістика : прагматична компетенція. *Актуальні питання гуманітарних наук : Мовознавство. Літературознавство*. 2023. Вип. 61. Том 2. С. 152–157.
13. Осова О. Формування гнучких навичок спілкування здобувачів вищої освіти у процесі навчання іноземної мови професійного спрямування. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2024. Випуск 99. С. 126–132.
14. Сніховська І. Лінгвістична компетенція як фактор мовної гри. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2001. № 6. С. 159–161.

References:

1. Batsevych, F. S. (2004). *Osnovy komunikatyvnoi linhvistyky : pidruchnyk [Fundamentals of communicative linguistics: a textbook]*. Kyiv : VTs Akademiia [in Ukrainian].
2. Bezliudnyi O. I., Lukiiianchuk I. V. (2023). Metodolohichni problemy vprovadzhennia tsyfrovyykh tekhnolohii ta innovatsiinykh metodyk navchannia [Methodological problems of introducing digital technologies and innovative teaching methods]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*. № 67, pp. 5–14 [in Ukrainian].
3. Bilyk, Ya. (2017). Poniattia komunikatyvnoi kompetentsii v systemi yevropeiskyykh kliuchovykh kompetentnostei [The concept of communicative competence in the system of European key competences]. *Mova v profesiinomu vymiri : komunikatyvno-kulturnyi aspekt :*

materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi onlain-konferentsii. Kharkiv : NUTsZU. pp. 48–50. [in Ukrainian].

4. Vdovina O. (2019). Osoblyvosti formuvannia komunikativnoi kompetentsii inozemnykh studentiv [Peculiarities of the formation of foreign students' communicative competence]. *Molodyi vchenyi*. № 5. pp. 47–50 [in Ukrainian].

5. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] (2001). / Uklad. i holov. red. V. Busel. Kyiv; Irpin : Perun [in Ukrainian].

6. Halytska M. (2015). Skladovi komunikativnoi kompetentnosti studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv [Components of the communicative competence of university students]. *Navchalnyi dyskurs*. № 2, pp. 39–48 [in Ukrainian].

7. Derzhavnyi standart pochatkovoï zahalnoi osvity [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://dano.dp.ua/attachments/article/> [in Ukrainian].

8. Didenko O.V. (2009). Teoretyko-metodychni zasady formuvannia zdatsnosti do profesiinoi tvorchosti v maibutnikh ofitseriv Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy : dys. kand. ped. nauk : 13.00.04 [Theoretical and Methodological Bases of Formation of the Ability to Professional Creativity in Future Officers of the State Border Guard Service of Ukraine : Candidate of Pedagogical Sciences (in Ukrainian)]. Luhansk [in Ukrainian].

9. Zharko O. (2018). Formuvannia komunikativnoi kompetentsii u studentiv nemovnykh spetsialnostei pry vyvchenni inozemnoi movy u zakladakh vyshchoi osvity I-II rivniv akredytatsii [Formation of communicative competence for the students of nonlinguistic specialties in learning a foreign language at the establishments of high education of the I-st and II-nd accreditation levels]. *Young Scientist*. 10 (62), pp. 54–59 [in Ukrainian].

9. Kravchenko-Dzondza O. (2014). Formuvannia komunikativnoi kompetentsii studentiv u protsesi vyvchennia kulturolohichnykh dystsyplin [Formation of Students' Communicative Competence in the Process of Studying Cultural Studies]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. № 10, pp. 205–208 [in Ukrainian].

10. Korobka O. Formuvannia sotsiolinhvistychnoi kompetentnosti здобувачів освіти в умовах війни в Україні. *Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень*. Kyiv : MTsND, 2023. S. 230–232 [in Ukrainian].

11. Lebedieva N., Tymkova V. (2023). Prahmalinhvistyka : prahmatychna kompetentsiia [Pragmalinguistics: pragmatic competence.]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk : Movoznavstvo. Literaturoznavstvo*. Vyp. 61. Tom 2, pp. 152–157 [in Ukrainian].

12. Osova O. (2024). Formuvannia hnuchkykh navychok spilkuvannia здобувачів вищої освіти у процесі навчання іноземної мови професійного спрямування [Formation of flexible communication skills of higher education students in the process of teaching a foreign language for professional purposes]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina*. Vypusk 99, pp. 126–132 [in Ukrainian].

13. Snikhovska I. (2001). Linhvistychna kompetentsiia yak faktor movnoi hry [Linguistic competence as a factor of language play]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*. № 6, pp. 159–161. [in Ukrainian].